

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
«ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»

Факультет природничих наук

Кафедра географії та природознавства

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

В 23 Екогеографія регіонів

Освітня програма «Середня освіта (Географія)»

Спеціальність 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями)

Спеціалізація 014.07 Географія

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Затверджено на засіданні
кафедри географії та природознавства
(протокол № 5 від “23” січня 2024 р.)

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Компетентності
5. Результати навчання
6. Організація навчання курсу
7. Система оцінювання курсу
8. Політика курсу
9. Рекомендована література

1. Загальна інформація

Інформація про викладача

Прізвище, ім'я, по батькові	Белова Наталія Володимирівна
Наукова ступінь	кандидат географічних наук
Наукове звання	доцент
Посада	доцент кафедри географії та природознавства
Місце роботи	Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, Факультет природничих наук, Кафедра географії та природознавства
Адреса кафедри	вул. Галицька, 201 а, каб. 206, м. Івано-Франківськ
Контакти	+38 (067) 34 36 271
Е-mail	nataliia.bielova@pnu.edu.ua
Посилання на персональну сторінку	https://kgip.pnu.edu.ua/%d0%b1%d1%94%d0%bb%d0%be%d0%b2%d0%be/

Опис дисципліни

Назва дисципліни	Екогеографія регіонів
Рівень вищої освіти	другий (магістерський)
Формат дисципліни	вибіркова
Обсяг дисципліни	6 кредитів ECTS, 180 год., з них: 22 год. лекційних та 36 год. практичних занять, 122 год. самостійної роботи. Вид контролю – екзамен (3 семестр).
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/course/subscription/through/url/d0b6768a8bc9d2b9d3b7
Консультації	2 години

2. Анотація до курсу

Дисципліна «Екогеографія регіонів» є вибірковою навчальною дисципліною для студентів спеціальності 014.07 Середня освіта (Географія). Вивчення дисципліни розпочинається з методологічних основ екогеографії, тобто визначення її місця в системі наук про Землю, а також виділення об'єкта і предмета досліджень. Студенти мають чітко засвоїти, що об'єктами дослідження екогеографії є геоєкосистеми. При цьому увага концентрується на вивченні параметрів геоєкосистем, найбільш значимих для збереження цілісності, стабільності й саморегуляції. Засвоєння змісту навчальної дисципліни передбачає апробацію лекційного матеріалу на практичних заняттях із застосуванням інноваційних активних методів у навчальному процесі. Оцінка негативних наслідків впливу людини на природу базується на виявленні змін навколишнього середовища. Така оцінка є антропоцентричною, оскільки головним критерієм є здоров'я населення. Курс базується на знаннях, отриманих студентами під час вивчення шкільних курсів біології, хімії, а також університетських курсів загального землезнавства, картографії, геології, геоморфології, ґрунтознавства, гідрології, метеорології, біогеографії, ландшафтознавства, географії населення тощо.

3. Мета та цілі курсу

Метою викладання дисципліни «Екогеографія регіонів» є: вивчення сучасної геоекологічної ситуації в регіонах України, ознайомлення з екологічною політикою держави та моніторингом навколишнього природного середовища.

Завдання курсу:

- визначити місце екогеографії та геоекології в системі наук про Землю;
- розглянути загальну характеристику сучасної геоекологічної ситуації в Україні;
- вивчити понятійно-термінологічний апарат й об'єкти екогеографічних досліджень;
- визначити надзвичайні екологічні ситуації та екологічний ризик в регіонах;
- ознайомитись з сучасною екологічною політикою України;
- вивчити екологічне законодавство і право в Україні;
- охарактеризувати державну систему моніторингу навколишнього природного середовища в Україні;
- навчитись застосовувати отримані теоретичні знання на практиці.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен

знати:

- структуру геоекології (екогеографії) та її місце в системі наук;
- характеристику природно-ресурсного потенціалу України;
- сутність надзвичайних екологічних ситуацій та екологічних ризиків в регіонах України;
- причини виникнення найважливіших геоекологічних проблем в Україні;
- медико-демографічні проблеми сучасної України, пов'язані з радіаційним навантаженням;
- стратегічні пріоритети сталого розвитку України в екологічній сфері.

вміти:

- самостійно аналізувати екологічні проблеми адміністративних областей України;
- розробляти пропозиції заходів щодо запобігання надзвичайним екологічним ситуаціям та їх подолання;
- визначати показники антропоекоекологічного та радіаційного ризику території держави;
- оцінювати техногенне навантаження на природне середовище.

4. Компетентності

- Здатність розв'язувати типові спеціалізовані завдання, педагогічні ситуації та практичні проблеми в галузі географічної освіти із застосуванням сучасних технологій та методів дослідження.
- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу у процесі виявлення та оцінки педагогічних ситуацій, вироблення рішень щодо їх усунення.
- Здатність до розвитку учнів основної і старшої школи як суб'єктів освітнього процесу на основі знань та умінь про їхні вікові, індивідуальні особливості й соціальні чинники розвитку.
- Здатність до організації освітнього процесу в основній і старшій школі, до систематичного підвищення професійно-педагогічної кваліфікації.
- Здатність моделювати та організовувати процес навчання географії в основній і старшій школі.
- Здатність упроваджувати сучасні освітні технології, інноваційні підходи, передовий педагогічний досвід у курсах географії основної і старшої школи.

5. Результати навчання

- Застосовувати набуті теоретичні знання та практичні навички у науково-педагогічній діяльності, враховуючи індивідуальні особливості здобувачів освіти.
- Здатність критичного осмислення основних теорій, принципів, методів організації освітнього процесу в НУШ.
- Знати вимоги до професійної етики, етикету у фаховій діяльності вчителя географії.

6. Організація навчання курсу

Обсяг курсу – 6 кредитів ECTS, 180 год.

<u>Вид заняття</u>	<u>Загальна кількість годин</u>
лекції	22
практичні	36
самостійна робота	122

Ознаки курсу

<u>Семестр</u>	<u>Спеціальність</u>	<u>Курс (рік навчання)</u>	<u>Нормативний / вибірковий</u>
3	014.07 Середня освіта (Географія)	2	вибірковий

Тематика курсу

<u>Тема, план</u>	<u>Форма заняття</u>	<u>Завдання, год</u>	<u>Вага оцінки</u>	<u>Термін виконання</u>
Тема 1. Сучасна екологічна ситуація та головні екогеографічні проблеми в Україні. Місце екогеографії та геоекології в системі наук про землю. Загальна характеристика сучасної геоекологічної ситуації в Україні. Надзвичайні екологічні ситуації та екологічний ризик. Найважливіші геоекологічні проблеми в Україні та причини їх виникнення.	Лекція 1/ Практична робота № 1	Тестові завдання/ захист практичної роботи/ 2 год	4	Згідно розкладу
Тема 2. Природно-ресурсний потенціал та основні геоекологічні проблеми використання й охорони природних ресурсів України. Ресурсні цикли в техносфері. Поняття екологічного та еколого-економічного потенціалів.	Лекція 2/ Практична робота № 2	Тестові завдання/ захист практичної роботи/ 2 год	4	Згідно розкладу
Тема 3. Проблеми використання і охорони мінеральних ресурсів в Україні. Сучасний стан	Лекція 3/ Практична робота № 3-4	Тестові завдання/	5	Згідно розкладу

<p>мінерально-сировинної бази в Україні. Гірничопромислові ландшафти України та особливість рекультивації земель, порушених унаслідок гірничих розробок.</p>		захист практичної роботи/ 2 год		
<p>Тема 4. Земельні ресурси України та основні проблеми їх використання. Сучасний стан земельного фонду України. Основні причини погіршення якості земельних ресурсів України та заходи боротьби з ними. Нормативно-законодавча база у сфері використання й охорони земельних ресурсів в Україні.</p>	Лекція 4/ Практична робота № 5-6	Тестові завдання/ захист практичної роботи/ 2 год	5	Згідно розкладу
<p>Тема 5. Водні ресурси України: проблеми раціонального використання й охорони. Сучасний стан і головні проблеми водних ресурсів України. Заходи з очищення поверхневих і підземних вод України і контроль за якістю води. Законодавчо-правові аспекти охорони і відтворення водних ресурсів в Україні.</p>	Лекція 5/ Практична робота № 7-8	Тестові завдання/ захист практичної роботи/ 2 год	5	Згідно розкладу
<p>Тема 6. Сучасний стан та основні проблеми ресурсів атмосферного повітря в Україні. Головні сучасні проблеми атмосфери та їх вияв в Україні. Нормативно-законодавча співпраця у галузі раціонального використання й охорони атмосфери.</p>	Лекція 6/ Практична робота № 9-10	Тестові завдання/ захист практичної роботи/ 2 год	5	Згідно розкладу
<p>Тема 7. Кліматичні та рекреаційні ресурси України. Стихійні метеорологічні явища в Україні. Рекреаційні ресурси України: сучасний стан і перспективи освоєння.</p>	Лекція 7/ Практична робота № 11-12	Тестові завдання/ захист практичної роботи/ 2 год	5	Згідно розкладу
<p>Тема 8. Вторинні ресурси України та проблеми поводження з відходами. Основні геоекологічні проблеми, пов'язані з утворенням і нагромадженням</p>	Лекція 8/ Практична робота № 13-14	Тестові завдання/ захист практичної роботи/ 2 год	5	Згідно розкладу

відходів в Україні. Управління у сфері поводження з відходами в Україні.				
Тема 9. Проблеми використання і збереження біологічних ресурсів України. Лісові ресурси, особливості їх використання й охорони в Україні. Проблеми використання ресурсів не деревної рослинності в Україні. Використання й охорона ресурсів тваринного світу України.	Лекція 9/ Практична робота № 15	Тестові завдання/ захист практичної роботи/ 2 год	4	Згідно розкладу
Тема 10. Техногенне навантаження на природне середовище. Основні джерела та фактори техногенного впливу на природне середовище в умовах техногенезу. Потенціал стійкості природного середовища та його окремих компонентів до техногенного навантаження.	Лекція 10/ Практична робота № 16-17	Тестові завдання/ захист практичної роботи/ 2 год	4	Згідно розкладу
Тема 11. Медико-демографічні проблеми сучасної України, пов'язані з цим навантаженням. Демографічна криза як відображення сучасної геоекологічної ситуації в Україні. Демографічний вибух і демографічний перехід. Сучасна медико-географічна ситуація в Україні та причини виникнення демографічної кризи. Демографічна політика України.	Лекція 11/ Практична робота № 18	Тестові завдання/ захист практичної роботи/ 2 год	4	Згідно розкладу
7. Система оцінювання курсу				
Загальна система оцінювання курсу	50 балів студент отримує під час проведення практичних занять; ще 50 балів студент отримує за складання екзамену.			
Вимоги до письмової роботи	Описові теоретичні питання мають бути розписані тезисно, лаконічно та послідовно. Після написання роботи проходить усний захист (вибірково за необхідності).			

Семінарські заняття	Кожне практичне заняття оцінюється в 5 балів, 10 балів студент може отримати за оформлення і презентацію індивідуального завдання. Без захисту індивідуальної роботи студент не допускається до здачі екзамену.
Умови допуску до підсумкового контролю	Під час навчання на практичних заняттях отримати не менше 25 балів, а також, обов'язково захистити індивідуальну роботу згідно обраної тематики.
Програмові вимоги для складання заліку з дисципліни	https://d-learn.pnu.edu.ua/course/subscription/through/url/d0b6768a8bc9d2b9d3b7

8. Політика курсу

Всі аудиторні та самостійні заняття проводяться з дотриманням етичних стандартів професії.

Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в онлайн формі за погодженням із викладачем дисципліни.

Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час підготовки практичних завдань в процесі заняття. Забороняється добровільна передача інформації між студентами під час екзамену чи практичних робіт.

Політика щодо академічної доброчесності

Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатів навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі). Політика щодо академічної доброчесності регламентується положенням: «Положення про запобігання академічному плагіату в Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/02/%D0%9D%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B7-%E2%84%96627_27.09.2018.pdf».

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

В Університеті діють морально-етичні принципи та правила поведінки викладачів і студентів, яких слід дотримуватися у своїй діяльності, прописані в Кодексі честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника <https://pnu.edu.ua/wp->

Політика щодо перескладання змістових модулів та оскарження оцінювання

Ліквідація академічної заборгованості, перескладання змістових модулів та оскарження результатів оцінювання проводиться згідно порядку прописаного в «Порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019)» <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2019/11/PORYaDOK-Orhanizatsii-Ta-Provedennia-Otsiniuvannia-Uspishnosti-Studentiv-Prykarpatskoho-Natsionalnoho-Universytetu-Im.-Vasyliia-Stefanyka.pdf>

Участь в опитуванні (анкетуванні)

По завершенні вивчення курсу здобувачі вищої освіти мають можливість пройти опитування у системі Центру дистанційного навчання та моніторингу освітньої діяльності <https://d-learn.pnu.edu.ua/> щодо удосконалення якості навчання. Анкета носить анонімний характер і включає 10 запитань, відповіді на них будуть використовуватися лише в узагальненому вигляді.

Заповнення анкет є важливою складовою навчальної активності студентів, що дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати їх пропозиції стосовно покращення змісту навчальної дисципліни.

9. Рекомендована література

1. Адаменко О. М., Рудько Г. І., Екологічна геологія: підручник / О. М. Адаменко, Г. І. Рудько.- К.: Манускрипт, 1998. 438 с.
2. Барановський В . А. Екологічна географія і екологічна картографія / В. А. Барановський; Нац. акад. наук України. Рада по вивченню продуктивних сил України; [за ред. С. І. Дорогунцова]. К.: Фітосоціоцентр, 2001. 250 с.
3. Барановський В.А. Екологічна географія і екологічна картографія / В.Барановський – К.:Фітосоціоцентр, 2001. 252 с.
4. Волощук В . М. Географічні проблеми сталого розвитку України / В. М. Волощук, М. Д . Гродзинський, П. Г. Шищенко // Укр. географ. журнал. 1998. №. 1. С. 13–18.
5. Гавриленко О.П. Геоекологічне обґрунтування проектів природокористування: підручник / Олена Петрівна Гавриленко. Вид. 2-ге, випр. і допов. К.: Ніка-Центр, 2007. 432 с.
6. Гавриленко О.П. Екогеографія України: навч. посіб / О.П. Гавриленко. – К.: Знання, 2008. – 646 с.
7. Генсірук С. А. Регіональне природокористування: навч. посібник / С. А. Генсірук. Л.: Світ, 1992. 336 с.
8. Горб К.М. Теорія та практика організації території особливої охорони: навчальний посібник. Дніпропетровськ: ДДУ, 1998. 56 с.
9. Гродзинський М. Д . Основи ландшафтної екології: підручник для вузів з дисципліни «Ландшафтна екологія» і «Ландшафтознавство » / М. Д . Гродзинський. К.: Либідь, 1993. 220.
10. Гродзинський М. Д . Стійкість геосистем до антропогенних навантажень / М. Д . Гродзинський. К.: Лікей, 1995. 233 с.

11. Екологічний моніторинг регіону / І. Ковальчук, С. Кукурудза, А. Мельник [та ін.]. Львів: ГО „Опілля”, 2009. 608 с.
12. Кілінська К.Й. Основи географічного прогнозування: навч-метод. посібник / К. Кілінська. Чернівці: „Рута”, 2003. 670 с.
13. Козаченко Т.І. Картографічне моделювання: Навчальний посібник / Т.І. Козаченко Г.О. Пархоменко, А.М. Молочко. Вінниця: Атлас, 1999. 328 с.
14. Кукурудза С. Моніторинг природних комплексів / С. Кукурудза. Львів: ЛДУ, 1995. 144 с.
15. Мельник Л.Г. Екологічна економіка. Суми: Університет. Книга, 2003. 346 с.
16. Мовчан Я.І. Національна екомережа. Екологічна енциклопедія: у 3 т. / Монографія. Львів: ВЦ ЛНУ ім. І. Франка, 2008. 123 с.
17. Назарук М.М. Основи екології та соціоекології: навчальний посібник / М.М. Назарук. Львів: Афіша, 2000. 256 с.
18. Нестерчук І. К. Геооекологічний аналіз: концептуальні підходи, сталий розвиток: монографія / І. К. Нестерчук ; за ред. проф. П. Г. Шищенка. – Житомир: ЖДТУ, 2011. 312 с.
19. Петлін В.М. Конструктивна географія / В. Петлін. – Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2010. – 544 с.
20. Петлін В.М. Конструктивне ландшафтознавство / В. Петлін. – Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2006. – 357 с.
21. Попович С.Ю. Природно-заповідна справа: навчальний посіб. – К.: Арістей, 2007. – 173 с.
22. Розбудова екомережі України/ Під ред.. Ю. Р. Шеляга – Сосонка. – К.: Програма розвитку ООН. Проект “Екомережі” , 1999. – 127 с.
23. Руденко В.П. Географія природно-ресурсного потенціалу України / В.П. Руденко. К: ВД КМА. Чернівці: Зелена Буковина, 1999. 121 с.
24. Рудько Г.І. Конструктивна геооекологія: наукові основи та практичне втілення / Г.І. Рудько, О.М. Адаменко. – Чернівці: вид-во ТОВ «Маклаут», 2008. 320 с.
25. Топчієв О.Г. Географія перед новітніми викликами і запитам (Український аспект) / О. Топчієв, В. Нудельман, Л. Руденко // Український географічний журнал – 2012. 121 с.
26. Топчієв О.Г. Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методики / О.Г. Топчієв. Одеса: Астропринт, 2005. 127 с.
27. Шалімов М.О. Ландшафтна екологія: навч. посіб. для студ. екол. Спец. вищих навч. закладів. Одеса: Наука і техніка, 2012. 372 с.
28. Яцик А.В. екологічна ситуація в Україні і шляхи її поліпшення. К.: Оріяни, 2003. 84 с.

Викладач

Наталія БЄЛОВА